

NATO ZİRVESİ'NDE TÜRKİYE'NİN KAZANIMLARI VE ORTADOĞU'YA OLASI ETKİLERİ

“ Türkiye, İsveç ve Finlandiya'nın bu açıdan teröre karşı destek tutumunu değiştirmesi gerektiğini aksi hâlde NATO'ya üyelik başvurusunda Türkiye'nin olumlu oy kullanamayacağını ifade etti.

DOÇ. DR. İSMAİL NUMAN TELCİ

Başkan Yardımcısı ORSAM

R usya'nın Ukrayna'yı Şubat 2022'de işgale başlaması ile birlikte Avrupa güvenliğinin değişen karakteristiği, İsveç ve Finlandiya gibi Rusya'ya komşu olan ülkelerin ulusal ve sınır güvenliklerini Kuzey Atlantik

Anlaşması Örgütü (NATO) ile birlikte tanımlama süreçlerini konsolide etti. İsveç ve Finlandiya'nın ittifaka üyelik başvuruları ve değişen Avrupa güvenliğine yönelik NATO'nun stratejisinin tartışılması amacıyla İspanya'nın başkenti Madrid'de 28-30 Haziran arasında NATO liderler zirvesi toplandı. Zirvenin sonucunda Türkiye ile İsveç ve Finlandiya arasında bir üçlü mutabakat metni ve bunun

yanında NATO'nun Yeni Stratejik Konsept belgesi yayımlandı. Bütün bu gelişmeler Türkiye'nin dış ve güvenlik politikası bağlamında Ortadoğu'ya yönelik politikası ile ilgili de yeni çıkarımların yapılmasını gerekli kılabılır.

NATO ZİRVESİ ÖNCESİ

Madrid'de gerçekleştirilen liderler zirvesi öncesinde İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyelik başvurularının arka planındaki en önemli mesele, Türkiye'nin ilgili ülkelerin üyelik planlarına ilişkin tutumuydu. Türkiye gerek İsveç gerekse Finlandiya'nın kendi ülkelerinde PKK terör örgütü ve türevleri YPG/PYD'nin faaliyetlerine izin vermesi sebebiyle iki ülkenin NATO üyeliğine karşı çıkacağını en üst perdeden de defaaten ifade etmişti. Türkiye, İsveç ve Finlandiya'nın bu açıdan teröre karşı

destek tutumunu değiştirmesi gerektiğini aksi hâlde NATO'ya üyelik başvurusunda Türkiye'nin olumlu oy kullanamayacağını ifade etti. Bu süreç zarfında, özellikle İsveç'in farklı kentlerinde YPG/PYD terör örgütü üyeleri ve sempatanları olduğu tahmin edilen kişiler tarafından Türkiye karşıtı protestolar da düzenlenmeye devam etti. Bu çerçevede İsveç ve Finlandiya hükümetleri NATO üyeliği açısından Washington başta olmak üzere diğer önemli NATO başkentlerinde destek ararken, Türkiye'de NATO'nun kolektif güvenlik ilkesinin bu şartlar altında gerçekleştirilemeyeceğini; Türkiye'nin, ABD, Kanada, Avrupa Birliği (AB) ve NATO tarafından da terör örgütü olarak değerlendirilen PKK'nın İsveç ve Finlandiya'daki faaliyetlerinin durdurulması gerektiğini, teröristlerin Türkiye'ye iadesinin gerekliliğini ve bunu yanında Türkiye'ye yönelik uygulanan askeri teçhizat ambargolarının kaldırılmasının gerekliliğini ulusal ve uluslararası platformlarda vurguladı.

“

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu da üçlü mutabakat metnine uyulmaması hâlinde, Türkiye'nin ilgili ülkelerin NATO'ya girmeleri konusunda evet oyu kullanmayacağını ifade etti.

”

TÜRKİYE, İSVEÇ VE FİNLANDIYA ARASINDA ÜÇLÜ MUTABAKAT

İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya

üyelik başvuruları kapsamında Türkiye'nin tutumu konusunda gerek NATO Zirvesi öncesinde gerekse NATO Zirvesi kapsamında Türkiye ile İsveç ve Finlandiya arasında birtakım müzakereler gerçekleştirildi. Görüşmelerin ardından üç ülke arasında üçlü mutabakat metni yayımlandı. Üçlü mutabakat, Türkiye'nin NATO'nun ilgili ülkenin üyelik süreçlerini başlatması kapsamında onayını içermekte fakat Türkiye'nin iki ülkenin NATO'ya üyeliğine nihai onayını garanti etmemektedir. Nitekim Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu da üçlü mutabakat metnine uyulmaması hâlinde, Türkiye'nin ilgili ülkelerin NATO'ya girmeleri konusunda evet oyu kullanmayacağını ifade etti. Bu çerçevede üçlü mutabakatta gerek Türk dış politikası gerekse de NATO ittifakının güvenliği açısından önemli ifadeler yer aldı. Üçlü mutabakatın yanı sıra NATO açıkladığı Yeni Stratejik Konsept belgesinde Çin'e dolaylı yoldan tehdit yakıştırmaları yaparken Rusya, ittifakın önündeki en önemli doğrudan tehdit olarak lanse edildi.

Mutabakat kapsamında, İsveç ve Finlandiya'nın Türkiye'nin ulusal güvenliğinin korunmasına tam destek verdiği ifade edildi. Mutabakat metninde geçtiği ifadesiyle “İsveç ve Finlandiya, PYD/YPG ve Türkiye'de FETÖ olarak tanımlanan örgüte destek sağlamamayı” da kabul ettiler. Bunun yanında, PKK'nın da terör örgütü olduğunu teyit eden iki ülke, ülkelerindeki bu örgütlere dâhil olan teröristlerin ve bu örgütlerin uzantılarının faaliyetlerini engelleyeceğini taahhüt etti. Bununla birlikte mutabakat

kapsamında İsveç ve Finlandiya, Türkiye ile aralarında hiçbir ulusal silah ambargosu olmadığını teyit etmiştir. Türkiye'nin de mutabakat sonunda ilgili ülkelerin NATO'ya davet edilmelerindeki desteği vurgulanmıştır.

Üç ülke arasında akdedilen mutabakat, Türk dış ve güvenlik politikası açısından stratejik bir başarı olarak görülmelidir. Mutabakat metninden de görülebileceği üzere Türkiye'nin zirve öncesinde dile getirdiği kaygıların giderilmesi hususunda üç ülke anlaşmıştır. Bunun yanında, PYD/YPG ve FETÖ terör örgütleri ilk defa bir uluslararası metinde terör örgütü olarak muamele görmüştür. Bu gelişme sadece Türkiye'nin NATO'daki stratejik rolünü daha da önemli hâle getirmekle kalmayacak, aynı zamanda Türkiye'nin dış ve güvenlik politikası kapsamında Ortadoğu'ya da önemli ölçüde yansiyacaktır. Bu çerçevede mutabakatın ardından asıl mesele, İsveç ve Finlandiya'nın mutabakatta üzerinde anlaşılan noktalara yönelik alacağı kararlar ve bunları uygulama şekli olacaktır.

“

NATO'nun sınırlarının genişleme ihtimali, Türkiye'nin ittifak içerisindeki rolünü artıracak ve bu da dolaylı olarak Ortadoğu ülkeleriyle güvenlik ve savunma iş birliğini kuvvetlendirecektir.

”

ZİRVENİN ORTADOĞU'YA YANSIMALARI

Üçlü Mutabakat kapsamında bir uluslararası sözleşmede YPG/PYD'nin ve FETÖ'nün terör örgütü olarak ifade edilmesi, Türkiye'nin ilgili terör örgütlerinin faaliyetleriyle Ortadoğu ülkelerindeki mücadelesini de doğrudan etkileyecektir. Hâlihazırda Türkiye'nin sınır güvenliği, insani şartlar ve diğer kritik meseleler hasebiyle ivedi bir çözüm aradığı Suriye'ye operasyon süreci de NATO Zirvesi'nin ardından hızlanmış olabilecektir. Bunun yanında NATO'nun sınırlarının genişleme ihtimali, Türkiye'nin ittifak içerisindeki rolünü artıracak ve bu da dolaylı

olarak Ortadoğu ülkeleriyle güvenlik ve savunma iş birliğini kuvvetlendirecektir. Rusya'nın Ukrayna'da işgali sebebiyle oradaki müdahil durumunun Ortadoğu'daki Rus angajmanlarını azaltması ihtimali de Türkiye'nin İsrail gibi Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini de güçlendirmesini beraberinde getirebilir.

İlk elde Türkiye'nin YPG/PYD ile Ortadoğu ülkelerindeki mücadelesi konusunda Irak'ın kuzeyi ve Suriye'nin kuzey bölgelerindeki olası operasyonlar öne çıkmaktadır. Türkiye, NATO kapsamında bir söz-

leşmede ilgili terör örgütlerinin adının geçmesini sağlayarak, YPG/PYD'nin alanının daralmasını ve faaliyetlerinin zorlaşmasını sağlayabilir. Bu çerçevede ileride örgütün faaliyetlerine ve unsurlarına yönelik olarak düzenlenebilecek askerî ve diğer her türlü operasyonun kalıcı başarı ihtimali de artmış olacaktır. Bir diğer yandan, İsveç ve Finlandiya ile NATO'ya üyelik sorununu önemli oranda çözen Türkiye, NATO Zirvesi kapsamında ABD ile stratejik ve güvenlik iş birliği anlamında kayda değer bir yol kat etmiştir. ABD Başkanı Joe Biden'ın Türkiye'nin

F-16 savaş uçakları filosunun yenilenmesine dair olumlu ifadeleri, Türkiye'nin zirveden bir diğer diplomatik ve stratejik kazanımıdır.

“

NATO kapsamında ABD ile güvenlik iş birliğinin artırılabileceği mesajının verilmesi, Türkiye'nin Avrupa güvenliğiyle Ortadoğu güvenliği arasında bir köprü olabileceği imajını da kuvvetlendirmektedir.

”

Bu şartlar altında Türkiye'nin Suriye'ye ulusal/sınır güvenliği, terörle mücadele ve insani şartların oluşturulması amaçlarıyla gerçekleştirebileceği bir askerî operasyonun da önemi artmaktadır. Bu çerçevede, operasyon gerçekleştirildiği takdirde Türkiye'ye stratejik, diplomatik ve askerî kazanım olarak geri dönmesi de kuvvetle muhtemeldir.

Bunun yanında henüz net sonuç olmasa da İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılması ihtimali, ittifakın kapsadığı coğrafi alanın genişlemesini de beraberinde getirecektir. Türkiye'nin daha büyük bir askerî ittifak içerisindeki güçlü konumu bu şartlar altında Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle güvenlik ve savunma iş birliğini çok boyutlu hâle dönüştürebilecektir. Aynı zamanda NATO kapsamında ABD ile güvenlik iş birliğinin artırılabilmesi mesajının verilmesi, Türkiye'nin Avrupa güvenliğiyle Ortadoğu güvenliği arasında bir köprü olabileceği imajını da kuvvetlendirmektedir. Türkiye'nin ABD ile stratejik ve güvenlik iş birliğini artırması ve F-16 savaş uçaklarına yönelik ilgisinin zirvede de doğrulanması Rusya'nın Ortadoğu'daki angajmanlarının azalabileceği bir ortamda Türkiye'nin İsrail ile ilişkilerini de geliştirebilecektir. Fakat bu çerçevede, Türkiye-Rusya iş birliği ve Türkiye-ABD iş birliği de Ortadoğu bağlamında yeniden tanımlanmak durumunda kalınabilir. Sonuç olarak NATO sonrası Türkiye'nin elde ettiği kazanımlar Ankara'nın hem Batı hem de Doğu dünyası açısından stratejik konumunu yeniden teyit etmiştir. ■